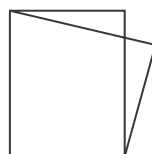


En klassiker genlæst

Howard Gardner:
Frames of Mind. The Theory of Multiple Intelligences



Gerd Christensen,
lektor, ph.d., Institut
for Kommunikation,
Københavns Universitet

Da Howard Gardner udgav *Frames of Mind* i 1983, var den vestlige verdens intelligensbegreb segmenteret i form af IQ: en generel evnefaktor, der kunne testes, kvantificeres og scores i forhold til den måde, man antager, at intelligens fordeler sig i befolkningen generelt, hvilket vil sige en normalfordeling, hvor IQ 100 udgør mediantallet i befolkningen. I Danmark blev IQ anvendt, dels hvor det blev fostret, nemlig i skolesystemets test af elever og af værnepligtige, dels i erhvervslivets testning i forbindelse med ansættelser af nye medarbejdere. Men ikke kun det: intelligensbegrebet i den form, det havde fået med IQ, indgik i den daglige forståelse af egen og andres generelle mentale beskaffenhed og i de måder, hvorpå man kategoriserede sig selv og andre som henholdsvis 'intelligente' og 'mindre intelligente'. Intelligens

som IQ var med andre ord blevet en markør for henholdsvis 'klog' og 'dum'.

Dertil kom, at der relativt hurtigt knyttede sig en forståelse af et individs IQ som en medfødt faktor og derfor noget, som det er vanskeligt at gøre noget ved; en form for skæbne. Dette til trods for, at IQ-tests generelt kun tester for to kompetencer, nemlig de logiske-matematiske og de sproglige kompetencer. Som sådan var IQ-tests fra deres oprindelse med Binet-Simon-testen fra starten af 1900-tallet beregnet til testning og udskillelse af de børn, der ville have vanskeligt ved at klare sig i det ordinære skolesystem, og som derfor burde tilbydes hjælp i form af værne- (dvs. special-) klasser eller -skoler (Christensen & Bendixen 2015).

De, der besøgte en lærer- eller pædagoguddannelse i disse år, kunne ikke undgå at bemærke, hvordan **væggene var prydet af illustrationer af Gardners multiple intelligenser**, ligesom Gardners teori var fast pensum på uddannelserne.



Frames of Mind blev fra Gardners side præsenteret som et opgør med forståelsen af intelligens som en generel evnefaktor og den forudsigtelse af uddannelsesmæssig succes, der lå heri (Gardner 1983). I stedet foreslog Gardner, at man må forstå intelligens som et mere mangfoldigt begreb i form af multiple intelligenser (MI-teorien): at mennesker er i besiddelse af en individuel kombination af 7-9 forskellige identificerbare og afgrænselige intelligenser: sproglig, matematisk-logisk, musisk, kropslig, rumlig, intrapersonel, interpersonel samt naturalistisk og eksistentiel intelligens, der kom til efterfølgende. I forlængelse heraf hævder Gardner, at intelligens ikke skal betragtes som en generel evnefaktor, men må forstås i en kulturel sammenhæng (Gardner 1997, s. 228).

Som udgangspunkt må Gardners tilgang betragtes som et forsøg på at åbne intelligensbegrebet og bidrage med en forståelse af, at der er mange måder at være intelligent på, dvs. at alle mennesker har noget, de er gode til, også selv om de ikke ville score højt i en traditionel IQ-test. I Danmark skulle Gardners MI-teori få overordentlig stor betydning på det pædagogiske område i årene omkring årtusindskiftet. De, der besøgte en lærer- eller pædagoguddannelse i disse år, kunne ikke undgå at bemærke, hvordan væggene var prydet af illustrationer af Gardners multiple intelligenser, ligesom Gardners teori var fast pensum på uddannelserne. Begejstringen var ikke forbeholdt uddannelserne, med fik også betydning på det administrative niveau. I midten af 2000'erne var det således langt de fleste af landets kommuner,

der på deres hjemmesider erklærede Gardners principper som udgangspunkt for deres skole- og institutionspolitik (Christensen 2008). Dette var særligt markant i Gentofte Kommune nord for København, hvor et omfattende skoleudviklingsprojekt (SKUB-projektet) blev afviklet fra 1998-2008. Projektet bestod i ny- og ombygning af kommunens skoler, sådan at de muliggjorde fleksibilitet, kreativitet og individualitet i undervisnings- og arbejdsformer. Inden for skoleområdet knyttede MI-teorien dels an til den tiltagende individualisering af undervisningen, dels til elevens 'ansvar for egen læring' (Bjørn 1994). Her bidrog teorien særligt med den forståelse, at børn af natur er forskellige, lærer på forskellig måde og derfor bør undervises forskelligt.

Hos Gardner fremgår der ikke umiddelbart en sammenhæng imellem MI-teorien og didaktik. Arbejdet med at omsætte MI-teorien til pædagogisk praksis blev primært foretaget af Gardners samarbejdspartner Thomas Armstrong. Ifølge Armstrong kunne MI-teorien anvendes som fundament for lærernes selvudvikling, udvikling af undervisningsplaner, som led i undervisningsstrategier, som ledelsesværktøj i klasseværelset og med henblik på forbedring af klassemiljøet samt i specialundervisningen. Teorien burde endvidere fungere anvisende for undervisere i både årsplaner, ugeplaner og lektionsplaner (Armstrong 1994). Hensigten er, at alle intelligenser bør tilgodeses i undervisningen i ethvert fag både i hver lektion og igennem skoleåret.

Når det kom til konkret undervisning, sammentænkte man oftest MI-teorien med Rita og Kenn Dunns multiple læringsteori, der var mere fokuseret på en variation i de fysiske rammer for undervisning og læring (Dunn 2003). Af samme årsag kom der særligt fokus på at erstatte de traditionelle skolerum med borde på række med fleksible læringsmiljøer, hvor det var muligt at arbejde individuelt eller i gruppe samt at ligge, stå eller bevæge sig i løbet af undervisningen. Som sådan fik Gardners tilgang i kombination med Dunn og Dunn konkret betydning for dansk skolearkitektur og indretning.

Om end denne begejstring her i 2020 har lagt sig noget, synes Gardners MI-tilgang stadig at have betydning for de måder, hvorpå man forholder sig til såvel intelligens som pædagogik i Danmark. At teorierne stadig har succes

på skoleområdet skal formentlig ses i lyset af, at den giver lærerne nogle praktiske måder at forvalte det krav om undervisningsdifferentiering, der siden 1993 har været indskrevet i folkeskoleloven. I en skoleklasse med 28 elever vil kravet om undervisningsdifferentiering bedst kunne opretholdes igennem en variation i såvel indhold som form, sådan at alle elever (-s intelligensprofiler) kan tilgodeses. Variation i undervisningen er ydermere skrevet i den seneste folkeskolereform (2014), der har medført et krav om en ikke bare længere, men også en mere varieret skoledag med mere fokus på bevægelse i undervisningen. At få bevægelse ind i undervisningen er noget, mange lærere oplever som vanskeligt (Jørgensen & Troelsen 2017, s. 102). Imidlertid giver Armstrongs bearbejdning af MI-teorien flere konkrete anvisninger på, hvordan undervisning igennem diversitet og variation dels kan knytte an til forskellige intelligenser, dels kan tilgodeses de enkelte elevers individuelle intelligensprofiler, sådan at undervisningen er tilpasset den enkelte. Flere af Armstrongs eksempler viser endvidere, hvordan krop og bevægelse kan benyttes til undervisning i mere teoretiske discipliner som fx matematik (Bøgebjerg 2006; Christensen 2008).

På skoleområdet har MI-tilgangen endvidere fået betydning for den måde, hvorpå man arbejder med individuelle elevplaner, som ikke bare lærerens evaluering af eleven, men også elevens selvevaluering inden for klart definerede vidensområder. Og endelig udgør fleksible læringsmiljøer stadig et vigtigt element i skolearkitektur og -indretning. Også på andre pædagogiske områder kan Gardners betydning fra omkring

årtusindskiftet stadig aflæses. Således hentede den reform af det almene gymnasium (STX), der blev implementeret i 2005 (senest revideret i 2017), inspiration i Gardners tilgang til et øget fokus på tværfaglighed. Forud for reformen var det almene gymnasium det eneste sted i undervisningssektoren, hvor der i meget ringe grad blev arbejdet tværfagligt. Endelig blev MI-tilgangen indskrevet i de seks læringsmål, der fremgik af den lov om læreplaner i daginstitutioner, der blev iværksat i 2004 (Socialministeriet 2004), og som stadig indgår i den seneste revision på småbørns-området, *Den styrkede pædagogiske læreplan*. Her er læreplanstemaerne defineret som alsidig personlig udvikling; social udvikling; kommunikation og sprog; krop, sanser og bevægelse; natur, udeliv og science; kultur, æstetik og fællesskab (Børne- og Undervisningsministeriet 2020). Som det ses, er der tydelige referencer til Gardners 7-9 intelligenser.

På daginstitutionens område har læreplanstemaerne den betydning, at der, ligesom på folkeskoleområdet, er klart definerede mål for pædagogernes arbejde, her dog med børn på 0-5 år. På den ene side stiller det større krav til pædagogerne om organisering og dokumentation af deres daglige arbejde med børnene; på den anden side giver det måske mere legitimitet til en profession, der tidligere blev defineret i relation til en omsorgsrolle (Bayer & Kristensen 2015). Endelig giver det måske forældrene mere indsigt i børnenes dagligdag i institutionen.

Afslutningsvis kan man hævde, at Gardner med sin MI-teori gjorde intelligensbegrebet til et mangfoldigt og

inkluderende begreb frem for den selektive og ekskluderende betydning, det havde fået med IQ, der uvilkårligt favoriserer 'de kloge' og udpeger 'de dumme'. Det er ikke usandsynligt, at dette har været medvirkende til, at 'intelligens' igen er blevet legitimt at diskutere i relation til pædagogik, nu i form af diskussionen af de særlige – og til tider besværlige – vilkår, der gør sig gældende for 'højt begavede elever'. Uanset at disse elever identificeres igennem en traditionel IQ-test og ikke en Gardner-baseret test, er

der i dag opmærksomhed på, at en høj score i en sådan test kan give sig udslag i mistrivsel i et skolesystem, der skal kunne rumme alle (Mehlbye m.fl. 2015). Ligesom der igennem en årrække har været tradition for at tilbyde de elever, der havde vanskeligheder i undervisningen, særlige tiltag i form af specialundervisning og -skoler, anbefales det i dag, at elever med en IQ på over 130 skal have særlige undervisningstilbud enten i form af de privatskoler for højtbegavede børn, der er oprettet forskellige steder i

Danmark, eller blot sammen med ligesindede nogle timer i løbet af ugen. Uanset de kritikpunkter, man kan rejse over for Gardners teoriudvikling (hvilket har været gjort andetsteds, se fx Christensen 2008; Christensen & Bendixen 2014; Schaler (ed.) 2006), så er det ikke usandsynligt, at Gardners MI-begreb har været medvirkende til denne rehabilitering og legitimering af intelligens som noget, der ikke kun er en fordel.

REFERENCER

Armstrong, T. (1994). *Mange intelligenser i klasseværelset*. Humlebæk: Adlandia.

Bayer, S. & Kristensen, J.E. (2015). *Pædagogprofessionens historie og aktualitet, bd. 2: Kald og kundskab*. København: U Press.

Bjørgen, I.A. (1994). *Ansvar for egen læring*. Trondheim: Tapir.

Bøgebjerg, B. (2006). 'Læringsstile og undervisningsdifferentiering'. I: *Kvan, 26 (75): Undervisningsdifferentiering, s. 54-62*.

Børne- og Undervisningsministeriet (2020). *Den styrkede pædagogiske læreplan*. https://emu.dk/sites/default/files/2020-03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB.pdf. Hentet 03.11.2020.

Christensen, G. (2008). *Individ og disciplinering. Det pædagogiske subjekts historie*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.

Christensen, G. & Bendixen, C. (2015) 'Intelligenstest i folkeskolen og betydningen for, hvad det vil sige at være 'et barn''. I: *Test og prøvelser: Oprindelse, udvikling, aktualitet*. Andreasen, K.E., Buchardt, M., Rasmussen, A. & Ydesen, C. (red.). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, s. 167-187.

Dunn, R. (2003). *Artikelsamling om læringsstile*. København: Dafolo.

Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.

Gardner, H. (1997). *De mange intelligensers pædagogik*. Laursen, P.F. (red.). København: Gyldendal.

Jørgensen, H. & Troelsen, J. (2017). 'Implementeringen af motion og bevægelse i skolen – et review af hæmmende og fremmende faktorer set i et lærerperspektiv'. I: *Studier i læreruddannelse og -profession, 2 (2)*, side 84-105.

Mehlbye, J., Flarup, L. & Iversen, K. (2015). *Indsatser målrettet højt begavede børns faglige udvikling og trivsel*. KORA.

Schaler, J.A. & Gardner, H. (2006). *Howard Gardner under fire: the rebel psychologist faces his critics*. Chicago: Open Court.

Socialministeriet (2004). *Lov om social Service*.